

Jaarboekje van het Oudheidkundig Genootschap "Niftarlake" 1919

<https://hdl.handle.net/1874/9532>

JAARBOEKJE

VAN HET

OUDHEIDKUNDIG GENOOTSCHAP

„NIFTARLAKE”

1919

DRUKKERIJ H. J. SMITS

OUDE GRACHT 231 - UTRECHT - TEL. 2006

L. S.

De zeer hooge en steeds stijgende kosten van drukloonen en cliché's zijn oorzaak, dat ons zevende jaarboekje een bescheiden omvang heeft.

Aangezien dit jaar de excursies, door onvoorziene omstandigheden, meerdere kosten dan gewoonlijk hebben veroorzaakt, kon het voor dit boekje beschikbare bedrag niet verhoogd worden.

Wij betuigen onzen dank aan de heeren, die dit jaar weder hunne medewerking verleenden.

De Redactie van het Jaarboekje:

J. G. Th. GREVENSTUK.

Dr. D. A. W. H. SLOET.

J. W. VERBURGT.

October 1919.

BESCHERMHEER.

Mr. Dr. F. A. C. GRAAF VAN LYNDEN VAN SANDENBURG,
Commissaris der Koningin te Utrecht.

BESTUUR.

Ds. J. W. VERBURGT, Utrecht, *Voorzitter*.
J. G. TH. GREVENSTUK, Baambrugge, *Secretaris*.
D. DE ZWART JR., Abcoude, *Penningmeester*.
Dr. D. A. W. H. SLOET, Abcoude, *Bibliothecaris*.
J. D. BASTERT, Breukelen.
W. H. KOOMANS, Abcoude.
Dr. J. A. PORTENGEN, Vreeland.

Dagel. Bestuur.

Verder te:

Ankeveen: - Mevr. H. W. J. SCHAAP—VAN DER PEK.
Breukelen: V. L. Baron VAN BOETZELAER.
M. ONNES VAN NYENRODE.
Kortenhoef: J. WARMOLTS.
Loenen: W. ADËR.
N. BASTERT.
Loenersloot: Dr. M. VAN HAAFTEN.
Loosdrecht: Jhr. C. H. C. A. VAN SYPESTEYN.
Maarsse: Dr. A. M. HARTOG.
Mr. W. H. KÖHLER.
Maarsseveen: WILLEM VAN LEUSDEN.
Mr. W. B. WESTERMANN.
Nieuwersluis: Mr. H. J. DOUDE VAN TROOSTWIJK.
Utrecht: Jhr. J. K. LAMPSINS VAN DEN VELDEN.
E. G. WENTINK.
Vleuten: KEES VALKENSTEIN.
Vreeland: L. SCHIETHART.
Zuilen: F. C. C. Baron VAN TUYLL VAN SEROOSKERKEN.

LEDEN.

Abcoude :

Ds. H. J. Baarslag.
 Jhr. P. P. de Beaufort.
 J. de Bruijn.
 Joh. Gebhard.
 J. van Hulsen.
 J. M. C. van Kempen.
 W. H. Koomans.
 Th. Moinat.
 Jos. Niemer.
 W. F. Pape.
 Joh. Rentinck.
 J. F. G. Rincker.
 Mevr. Roos Vlasman-Lingeman.
 Pastoor Dr. D. A. W. H. Sloet.
 J. Trouw.
 Luit. J. Th. H. van Weeren.
 F. D. Wattjes.
 D. de Zwart Jr.

Amersfoort :

Kapelaan W. Boerma.

Amsterdam :

F. J. Bergendahl.
 P. Jansen Hzn.
 Mr. J. Kappelijne van de Coppello.
 L. P. G. Kerkhoff.
 H. L. Klein.
 Aug. Niemer.
 Th. J. Verrijn Stuart.
 J. Vriesendorp.

Ankeveen :

P. J. Eijma.
 E. R. D. Schaap.
 Mevr. H. W. J. Schaap—van
 der Pek.

Apeldoorn :

Kapelaan H. J. Hageman.

Baambrugge :

Mej. D. van Doorn.
 J. G. Th. Grevenstuk.
 Th. E. Grevenstuk.
 C. P. de Groot.
 H. F. Jonkhart.
 A. Schoenmaker.

Bilthoven :

D. R. Buma.
 K. P. Maclaine Pont.

Breukelen :

J. D. Bastert.
 D. J. M. Bianchi.
 V. L. Baron van Boetzelaer.
 H. G. de Bruijn.
 A. H. Colenbrander.
 C. G. Hoekstra.
 Mr. M. P. Th. à Th. van der
 Hoop van Slochteren.
 C. de Joncheere
 C. W. Matthes.
 Hans Matthes.
 J. A. Matthes.
 M. Onnes van Nyenrode.
 Deken W. F. A. Pieck
 Kapelaan W. M. A. van Rijn.
 E. P. W. van Schaick.
 Mr. W. F. E. Spiering.
 B. G. P. Verbiest.
 Mej. J. M. E. Willink van Collen.
 Mej. M. E. Willink van Collen.

Bussum :

Joh. Osieck.
 Mevr. J. M. Osieck—de Haan.

Didam :

Kapelaan L. J. van der Heijden.

's-Graveland :

Mr. D. J. A. Baron van Harinxma,
thoe Slooten.
John van Lennep.

's-Gravenhage :

Bureau der Rijkscommissie voor
de Monumenten.

Groningen :

Kapelaan F. J. Schoemaker.

Haarlem :

C. Maarschalk.

Hilversum :

Dr. L. Alma.
C. J. Doude van Troostwijk.
L. G. Kardoes.
J. C. Keg.
Kolonel E. Luden.
J. Lugt.
C. Metzelaar.
P. A. Pijnappel.
Dr. M. Schönfeld.

Kockengen :

Pastoor J. Heerschop.

Kortenhoef :

Ds. J. van Bruggen.
J. Warmolts.

Krommenie :

H. Klerk.
P. van Walbeek.

Laren :

Mevr. W. M. Terpstra—Reerink.

Loenen :

W. Adèr.
N. Bastert.
Mr. E. van Beusekom Jr.
G. Fikkert.
C. Hengeveld.
H. Hissink.
L. L. Posthuma.
J. H. C. van Reenen Jr.
N. W. Baron van Till.
E. A. H. A. van de Velde.
Mr. A. M. de Vries.

Loenersloot :

Pastoor B. J. Brouwer.
Dr. M. van Haften.
Mevr. de Wed. G. A. A.
Middelberg.

Loosdrecht :

Prof. Bouman.
C. J. Hacke van Mijnden.
Jhr. Q. J. van Swinderen.
Jhr. C. H. C. A. van Sypesteyn.
W. Voogsgeerd.

Maarsse :

Pastoor Dr. Alph. Ariëns.
P. Broeksmit.
S. I. Cambier van Nooten.
R. H. Driessen.
F. J. de Freytag.
A. M. Hartog.
Kapelaan A. van Hofslot.
S. P. ten Holt.
E. A. le Jolle.
J. M. de Muinck Keizer.
Mr. W. H. Köhler.
Ds. J. Krüger.
Dr. A. R. van Linge.
A. T. Plomp.
Dr. F. Roels.
Ds. M. J. Sanders.
J. B. Scheuer.

Kapelaan J. J. Swildens.
C. W. E. van Voorst van Beest.
J. P. van Voorst van Beest.
C. E. Wolff.

Maarsseveen :

J. P. de Keizer.
Willem van Leusden.
Frans Smithuysen.
H. Schoenmaker Ezn.
H. Schoenmaker Szn.
Th. I. G. M. Wagener.
Mr. W. B. Westermann.
Mr. S. R. Wolters.

Nederhorst den Berg :

Mevr. Pos.
Mej. J. W. H. Spruit.

Nieuwersluis :

Mevr. de Wed. C. W. G. Cruys.
Mr. H. J. Doude van Troostwijk.
Mr. U. H. van Notten.
Ph. W. Osieck.

Nigtevecht :

G. Th. C. Callenfels.
Th. E. B. Honders.
M. H. Laddé.
J. L. Thielking.

Putten o. d. Veluwe :

P. H. Groenevelt.

Rhenen :

J. Houtman.
Dr. F. C. Wieder.

Rotterdam :

Bibliotheek der gemeente Rotterdam.
Dr. F. A. Schalijs.

Utrecht :

D. P. Becker.
J. B. P. Biegelhaar.

Dr. C. Broeksmit.
G. Bruna.
Mr. A. de Bussy.
Mr. J. Hooft Graafland.
Pastoor J. H. G. Jansen.
Jhr. J. K. Lampsins van den Velden.
Jan van der Lip.
Jhr. L. Quarles van Ufford.
H. Revius.
J. Roozenschoon.
Ds. J. W. Verburgt.
P. J. G. Verburgt.
E. G. Wentink.

Velsen :

P. C. de Weerdt.

Vleuten :

Kees Valkenstein.

Vreeland :

Ds. H. Th. Barbas.
C. Blatt.
H. N. Blatt.
P. J. C. Blatt.
W. H. M. Brouwer Ancher.
G. H. Hooft van Vreeland.
J. A. Lantsheer.
C. A. Lion Cachet.
Dr. J. A. Portengen.
L. Schiethart.

De Vuursche :

E. Tegelberg.

Weesp :

W. A. van Dockum.

Zuilen :

J. Jonker Gzn.
F. L. S. F. Baron van Tuyll van Serooskerken van Zuylen.
F. C. C. Baron van Tuyll van Serooskerken.

Zwolle :

Dr. G. A. B. Fijn van Draat.

DONATEURS.*Hilversum :*

„De Gooi- en Eemlander”.

Vreeland :

Mr. R. H. Erdmann.

BEGUNSTIGERS.*Abcoude :*

G. Moen.
 Mevr. H. C. van Weeren-Moinat.
 D. van Teeseling.
 Mej. J. Wattjes.

Baambrugge :

G. Feringa.
 J. van Heerden.
 W. C. Smuling.

Breukelen :

J. A. Beerens.
 S. Breuninghoff.
 A. Griffioen.
 G. C. Hoekstra.
 J. H. M. Janse.
 E. B. van Julsingha.

Ph. J. Schippers.
 Ds. C. J. H. Verweij.

Bussum :

Jan de Grijs.

Kampen :

M. Fernhout.

Kortenhoeft :

H. Grotendorst.
 J. N. Hiensch.
 H. Koops.

's-Gravenhage :

Mej. Dr. A. J. Portengen.

IN MEMORIAM.

Pastoor J. A. W. Harbers, *Breukelen*.
 L. A. van der Meulen, Oud-Gemeente-Secretaris, *Mijdrecht*.
 D. H. van Nieuwenhuizen, Notaris, *Maarssen*.

STATUTEN.

Art. 1. Het genootschap draagt den naam „Oudheidkundig genootschap Niftarlake” naar de voormalige gouw, waarin de tegenwoordige Vechtstreek gelegen is.

Het is gevestigd te Abcoude.

Art. 2. Het genootschap stelt zich ten doel :

a. de belangstelling voor de geschiedenis en oudheden van de voormalige gouw Niftarlake op te wekken en te vermeerderen

b. zooveel mogelijk medewerking te verleen tot instandhouding van oudheden en historische monumenten.

Art. 3. Het genootschap tracht dit doel te bereiken :

a. door het houden van vergaderingen, lezingen, excursies, kunstbeschouwingen en tentoonstellingen;

b. het uitgeven van een jaarboekje en van oudheidkundige werken en plaatsbeschrijvingen;

c. het bijeenbrengen van een topografischen atlas;

d. het inrichten en instandhouden van een bibliotheek.

Art. 4. De duur van het genootschap wordt bepaald op 29 jaar, ingaande den 13^{den} Juni 1912, zijnde de dag der oprichting van het genootschap.

Het vereenigingsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December.

Art. 5. Het genootschap bestaat uit leden, eereleden, donateurs en begunstigers.

Art. 6. Leden van het genootschap zijn zij, die een jaarlijksche contributie van *f* 2.50 betalen.

Eereleden zijn zij, die zich jegens het genootschap bijzonder verdienstelijk hebben gemaakt en als zoodanig door de ledenvergadering op voordracht van het bestuur zijn benoemd.

Donateurs zijn zij, die het genootschap steunen door eene jaarlijksche bijdrage van ten minste *f* 5.—.

Begunstigers zijn zij, die eene jaarlijksche bijdrage van *f* 1.— betalen.

Art. 7. De leden hebben stemrecht. Zij hebben toegang tot alle ledenvergaderingen, lezingen, excursies en tentoonstellingen van het genootschap.

De donateurs hebben dezelfde rechten en verplichtingen als de leden.

De begunstigers hebben alleen toegang tot de lezingen en tentoonstellingen in de plaats hunner inwoning.

Men kan lid, donateur of begunstiger worden door zich aan te melden bij een der bestuursleden. Het dagelijksch bestuur beslist dan over de toelating.

Art. 8. Het bestuur van het genootschap bestaat uit minstens vijf leden, die door en uit de leden en donateurs gekozen worden. Om de drie jaar treedt $\frac{1}{3}$ van het bestuur, zoo na mogelijk berekend af, volgens een op te maken rooster. De afgetredene is terstond herkiesbaar.

Tusschentijds verkozenen nemen de plaats in van de afgetreden op het rooster.

Het bestuur benoemt uit zijn midden een dagelijksch bestuur, waarin o. a. zitting hebben de Voorzitter, de Secretaris, de Penningmeester en de Bibliothecaris.

De werkzaamheden van het bestuur worden geregeld bij een huishoudelijk reglement, dat niet in strijd mag zijn met den inhoud dezer statuten.

Art. 9. Het Dagelijksch Bestuur vertegenwoordigt het genootschap zoo in als buiten rechten.

Het Dagelijksch Bestuur wordt vertegenwoordigd door den Voorzitter met den Secretaris.

Art. 10. De geldmiddelen van het genootschap worden verkregen uit de contributiën der leden en begunstigers, uit de bijdragen der donateurs en uit vrijwillige bijdragen en schenkingen.

Art. 11. De besluiten tot:

1o. vervreemding van eigendommen van het genootschap;

2o. opheffing van het genootschap;

3o. verandering der statuten;

worden genomen in eene opzettelijk daartoe belegde vergadering waar minstens $\frac{2}{3}$ der leden aanwezig is.

Mocht in deze vergadering het vereischte aantal leden niet aanwezig zijn, dan kan daaromtrent geen besluit worden genomen, maar

wordt binnen een maand eene nieuwe vergadering uitgeschreven, waarin met meerderheid van stemmen kan beslist worden door de aanwezigen.

Art. 12. Alle overige besluiten worden genomen met meerderheid van stemmen der aanwezige leden.

In de algemeene vergadering van het laatste genootschapsjaar, wordt beslist over de verlenging van duur van het genootschap (met inachtneming der bepalingen van artikel 11).

In geval tot ontbinding van het genootschap wordt besloten, zal in diezelfde vergadering worden beslist welke bestemming aan de eigendommen van het genootschap zal worden gegeven; een en ander met inachtneming van de bepaling van artikel 1702 van het Burgerlijk Wetboek.

Goedgekeurd bij koninklijk besluit van den 14 Dec. 1918, No. 29.

JAARVERSLAG.

De geschiedenis van ons genootschap is ditmaal betrekkelijk kort, hoofdzakelijk tengevolge van de tijdsomstandigheden.

Laat ons als gewoonlijk beginnen met de Algemeene Vergadering, die den 20sten Juni 1918 in „het Statewapen” te Breukelen gehouden werd.

Nadat de voorzitter in zijn openingswoord gewezen had op de toenemende belangstelling voor ons genootschap en het groote nut van de kennis der geschiedenis onzer landstreek en van het behoud der oude monumenten had uiteengezet, werd door den secretaris verslag over het afgelopen jaar uitgebracht, waarna door den penningmeester de rekening werd overgelegd. Door de heeren Baron van Boetzelaer en Dr. Portengen werd de rekening nagezien en accoord bevonden.

Hierna deed Dr. Hartog verslag omtrent zijne bemoeiingen in zake de excursie naar Haarzuilens en Kockengen, welk verslag met groote belangstelling door de vergadering werd aangehoord.

Den 11^{den} Juli 1918 had deze excursie plaats, waarvoor zich bijna 200 deelnemers hadden aangemeld. Om eene eventuele regenperiode zooveel mogelijk te vermijden, had het bestuur den datum ongeveer een maand vroeger dan gewoonlijk bepaald, in de verwachting, dat men dan beter weer zou treffen, maar die verwachting werd ook ditmaal teleurgesteld.

Toen de jaagschuiten te Breukelen gereed lagen om de deelnemers op te nemen, was de lucht zwaar bewolkt en woei er een geweldige Z. W. wind. Terwijl anders lang voor het vertrek reeds vele deelnemers aanwezig zijn, ging nu de opkomst uiterst traag, zoodat het bestuur begon te twijfelen of er wel twee jaagschuiten noodig zouden zijn. Na de vele beslommeringen, die de regeling van eene excursie medebrenge, zou het eene groote teleurstelling zijn geweest, wanneer de leden zich door het weder hadden laten afschrikken. De stemming was dus een beetje gedrukt, wat nog vermeerderd werd, toen

het bekend werd, dat ons bestuurslid van Arkel dien nacht overleden was.

Doch het weder klaarde op en toen de tijd van vertrek naderde, kwamen de deelnemers bij drommen opzetten, zoodat op beide jaagschuiten geen plaatsje onbezet was, toen om kwart voor negen bevel tot afvaren gegeven werd.

De commissie was met den schipper overeengekomen, dat hij in Oud-Hollandsch costuum met korte broek, witte kousen en steekje mee zou gaan, maar toen wij vertrokken was de schipper niet present. Hij had er zich niet aan gewaagd. In plaats van flinke paarden om de schuiten te trekken was voor de eene schuit een paard gespannen, dat duidelijk de sporen droeg van gebrek aan haver en voor de andere schuit een hit, die door een miniatuur-jagertje bestuurd werd. De paarden waren niet krachtig genoeg, terwijl de jaaglijnen, die in langen tijd niet gebruikt waren, telkens doorbraken, zoodat beide schuiten meermalen door den sterken wind in het riet terecht kwamen en dan met veel moeite weer in het goede vaarwater getrokken moesten worden. Klaarblijkelijk vonden de deelnemers dit eene aangename afwisseling op het lange traject. Men deed nu eenmaal de reis op een ouderwetsche manier en men vond, dat al die incidenten er bij behoorden. Het was zoo geheel iets anders dan de gewone manier van reizen en gaf dikwijls stof tot vrolijkheid.

Soms scheen de zon en gaf aan de Heicop en het omringende landschap dien verrukkelijken aanblik, die den beschouwer een uitroep van bewondering ontlokt, maar een volgend oogenblik viel er zulk een geweldigen regen, dat ieder zich haastte om zich daartegen te beschutten.

Onder de tonen der muziek, die een clubje van Hilversumsche gymnasiasten op een der schuiten ten beste gaf, naderden wij Kockengen.

De vlag stond op den toren, ter eere van ons genootschap, de jeugd was de schuiten reeds een heel eind tegemoetgekomen en de heele bevolking stond onze aankomst af te wachten. Reeds van verre wuifde ons medelid pastoor Heerschap ons het welkom toe en de burgemeester was aanwezig om ons te ontvangen.

In lange rij gingen de deelnemers eerst naar het mooie oude Herv. kerkje, waar de predikant en de kerkelijke autori-

teiten aanwezig waren. Nadat de geheele ruimte door Niftarlakers gevuld was, gaf onze voorzitter eenige historische en bouwkundige bijzonderheden ten beste, die ik niet herhalen zal, omdat elke deelnemer die in zijn gidsje van de excursie vinden kan. Na het bezichtigen van een paar oude huizen toog men naar de R. K. kerk, waar pastoor Heerschap de noodige toelichtingen verstrekte.

Hoogst voldaan zocht men de schuiten weder op. De pastoor en de burgemeester voegden zich bij het gezelschap en voort ging de tocht naar Haarzuilens.

Bij de Haarmolen stapte men uit en wandelde naar het kasteel. Het geheele gezelschap werd vervolgens gekiekt en begaf zich toen naar de groote hall, waar onze beroemde landgenoot, de nestor onzer bouwmeesters, Dr. P. J. H. Cuypers, die daarvoor, ondanks zijn hoogen leeftijd, expresselijk van Roermond gekomen was, ons ontving.

Onze voorzitter sprak Dr. Cuypers op waardeerende wijze toe en betuigde de groote erkentelijkheid van ons genootschap voor de moeite, die de grijze bouwmeester zich wel had willen getroosten, waarna door Mej. Verburgt een lauwerkrans werd aangeboden. Daarna gaf Dr. Cuypers een uitvoerige beschouwing over den bouw van het kasteel en ging vervolgens met een der groepen mede om verschillende zalen en kamers te bezoeken en de bijzonderheden daarvan te verklaren en dat alles met een opgewektheid en geestdrift als men slechts zeer zelden bij een ruim negentigjarige zal aantreffen. Toen hij zich terugtrok, gaf de secretaris uiting aan de dankbaarheid en bewondering van de deelnemers en nam men een hartelijk afscheid van den man, die zóóveel en zóólang heeft gewerkt om onze Nederlandsche bouwkunst op een hooger peil te brengen.

Na bezichtiging van het kasteel werden de schuiten weder opgezocht. Onder afwisselend weder, wind, zonneschijn en regenbuien kwamen de schuiten te ongeveer 5 uur weder te Breukelen terug, waarna ieder zijns weegs ging. Toen werd het prachtig weder, alsof het den geheelen dag niet gewaaid en geregend had.

Intusschen waren allen hoogst voldaan over den tocht, die trots alle wederwaardigheden als uitmuntend geslaagd beschouwd werd.

Een woord van hulde aan de commissie en in het bijzonder

aan Dr. Hartog voor de wijze, waarop alles geregeld was, en aan onzen voorzitter voor de samenstelling van het mooie gidsje!

Ons jaarboekje 1918 kon eerst laat in het jaar verschijnen, doch werd weder zeer gewaardeerd. De redactie zou echter gaarne zien, dat meerdere leden zich eens de moeite wilden getroosten om bijdragen betreffende Niftarlake, zoowel historische als folkloristische, in te zenden. Er is over de Vechtstreek nog zooveel te vinden, dat in ons jaarboekje op zijne plaats zou zijn.

Lezingen konden in het afgelopen jaar wegens de slechte communicatie niet plaats hebben.

Aan de Rijkscommissie voor de Monumentenzorg werd namens ons genootschap een dringend schrijven gericht om medewerking tot herstel van den toren der Herv. Kerk te Kortenhoef. De toren raakt langzamerhand in zeer bouwvalligen toestand en begint belangrijk over te hellen, terwijl groote stukken van den trans reeds naar beneden gevallen zijn. Laat ons hopen, dat spoedig de middelen gevonden mogen worden om dit schoone oude bouwwerk, het sieraad van het vermaarde dorp Kortenhoef, te redden van een wisslen ondergang. ¹⁾

Het aantal leden is weder belangrijk toegenomen. Enkel en zijn overleden, terwijl slechts weinigen bedankten.

Een groot verlies leed het genootschap door het overlijden van ons bestuurslid G. van Arkel, die steeds de belangen van „Niftarlake” van de oprichting af heeft voorgestaan.

Nog zij vermeld, dat de statuten Koninklijk werden goedgekeurd en „Niftarlake” dus als rechtspersoon is erkend.

Met de beste wenschen voor den bloei van ons genootschap wordt hiermede dit verslag besloten.

Uitgebracht op de Algemeene Vergadering te Utrecht
13 Juni 1919.

De Secretaris van „Niftarlake”,
J. G. TH. GREVENSTUK.

---

¹⁾ Dit jaar is door den Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen een post op de begroeting geplaatst.

De grenswijziging tusschen Holland en Utrecht in het jaar 1819.

Den 19^{den} Mei van dit jaar was het juist 100 jaar geleden, dat een wet tot stand kwam, die een verandering bracht in den loop der grens tusschen Holland en Utrecht. Daar de limietscheiding hoofdzakelijk betrekking had op plaatsen, gelegen in het gebied van het oude Niftarlake, is het niet van belang ontbloot, deze historische bijzonderheid thans na verloop van een eeuw eens in ons Jaarboekje in herinnering te brengen.

Verschillende gemeenten werden in genoemd jaar van de provincie Utrecht afgescheiden en bij Holland gevoegd; daarentegen werden onderscheidene andere plaatsen van dit laatste gewest losgemaakt en bij het Sticht ingedeeld.

Die verandering vond haar oorzaak in den zeer onregelmatigen loop der limieten tusschen Holland en Utrecht.

Over het algemeen vertoonen onze verschillende provinciën en eveneens de gemeenten weinig regelmatige vormen. Hier en daar is de grens een rechte of zuiver gebogen lijn; elders gaat zij langs de zee, langs een rivier, een meer of iets dergelijks; en dan weer heeft zij de meest grillige richtingen. De historie heeft het land al zeer eigenaardig ingedeeld; elke grenslijn heeft haar eigen geschiedenis, al is deze niet van alle meer bekend.

Tijdens het bestaan van de Republiek der Vereenigde Nederlanden werd er nauwelijks van een limietscheiding gerept, of het moest zijn, dat men twistte over de vraag, waar de grenspalen moesten staan, zooals bijv. tusschen Gooi- en Eemland. De provinciën vormden toen te zeer een tegenstelling en waren te vol van onderlingen naijver, om aan een verlegging der grenzen te denken.

De geest der Fransche Revolutie bracht over de indeeling des lands een geheel nieuwe beschouwing. De Patriotten gingen te werk, alsof men met het historisch geworden in het minst

niet meer had te rekenen. Bij de stichting der Bataafsche Republiek en het tot stand brengen der Constitutie in 1798 verdeelde men het land in departementen, zonder eenigzins naar de indeeling der oude gewesten te vragen. Maar reeds in 1802 herstelde een meer bezonnen geest de oude provinciën weer in eere.

Bij de inlijving bij Frankrijk in 1810 verkreeg ons land weder een indeeling in departementen, die de grenzen der oude provinciën ter zijde stelde. Het was Napoleons streven, om tegelijk met de limietscheidingen onzer oude gewesten bij ons volk de heugenis aan een eigen roemrijk verleden uit te wisschen en alles te verfranschen. Doch bij het herstel onzer onafhankelijkheid in de jaren 1813-'14 mochten Holland, Zeeland, Utrecht, enz. wederom de rij onzer provinciën gaan vormen.

Toch achtte men het noodig, hier en daar de grenspalen wat te verplaatsen en de provinciën wat meer af te ronden. Ook voor Holland en Utrecht vond men dit noodzakelijk. Sommige deelen van deze beide gewesten schoven zich op bijzondere wijze tusschen elkander in. Zoo lag de Hollandsche gemeente Loosdrecht als ingeklemd tusschen de Utrechtsche plaatsen Kortenhoef en Breukelerveen. 't Loenen-Kronenburgsgerecht (d. i. de westelijke helft van de tegenwoordige gemeente Loenen) behoorde mede tot Holland en drong diep in het Sticht tusschen Vecht en Angstel. Daarentegen werden Uithoorn, Thamen en een deel van Kudelstaart tot Utrecht gerekend, hoewel gelegen aan de westzijde van den Amstel.

Door de wet van 19 Mei 1819 werden dan nu de uitspringende deelen der eene provincie afgeknipt en bij de andere gevoegd. Zodoende verdwenen de vooruitstekende punten en de diepe insnijdingen, welke die beide gewesten tot zulke buitengewoon onregelmatige figuren maakten.

Die wet luidde aldus:

Wij Willem, bij de gratie Gods Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz. enz. enz.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut!
doen te weten:

Alzoo wij in overweging hebben genomen, dat ingevolge

art. 3 der grondwet de meer juiste bepalingen, welke nader omtrent de grensscheiding der provinciën onderling noodig en dienstig mogten worden geoordeeld, bij eene wet zullen geregeld worden, met inachtneming zoowel van de belangen der ingezetenen, als van het gerijf der algemeenen administratie, en daar het ons is gebleken, dat nit dien hoofde doelmatige veranderingen kunnen worden daargesteld in de grenzen tusschen de provinciën van Holland (noordelijk gedeelte) en de provincie van Utrecht.

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Art. 1.

De grensscheiding tusschen de provincie Holland (noordelijk gedeelte) en de provincie van Utrecht wordt bepaald als volgt:

Te beginnen aan de oude grensscheiding tusschen Kalslagen en Kudelstaart bij den paal, geplaatst op het jaagpad, aan den Drecht, schuins over de woning van Cornelis van Veen en alzoo op het punt van contact tusschen Noord-Holland, Zuid-Holland en Utrecht gaat de grensscheiding den Drecht oostwaarts op, tot den Uithoorn, alwaar dezelve in den Amstel valt, en den Amstel volgende tot daar, waar het riviertje de Oude Wavere in dezelve valt, zoo dat de landen ten westen tot Holland en die ten oosten tot Utrecht behooren.

Zij volgt de Oude Wavere tot aan den voetangel, alwaar zich dezelve in den Holendrecht stort, den Holendrecht langs tot in het Abcouder Meer, en voorts de oude landscheiding om het dorp Abcoude of de Broekzijderpolder langs Ruwelswal, tot in het Gijn. Het Gijn zuidwaarts op, langs de oude limietscheiding tot aan den Indijk en denzelven dijk en een gedeelte van de Velterslaan langs, tot aan de landscheiding tusschen klein Muiden en den Aetveldschen polder. Voorts met insluiting van klein Muiden de oude grensscheiding tusschen den Aetveldschen polder en Nichtwecht oostwaarts nedergaande tot daar, waar dezelve beneden den Hinderdam aan de Vecht paalt. De Vecht

zuidwaarts opgaande, tot aan de scheikade tusschen Korthoef en Loenderveen, blijvende de landen ten westen aan Utrecht en komende die ten oosten aan Holland, met uitzondering echter van de Dordschewaartspolder, als toebehooreede tot Vreeland, met dat gedeelte van het dorp, hetwelk ten oosten van de Vecht gelegen is, waardoor daar ter plaatse de Vecht als limiet-scheiding vervangen wordt door den Ringdijk, om het Horstermeer, de Kleinzuwe en den Zijldijk, tot aan de zoogenaamde Vreelandsche sluis. Voorts achter dezelve sluis om, tot aan den Korthoefschcn plas en van daar ten zuiden langs het vasteland, tot aan de scheikade tusschen Korthoef en Loenderveen op het punt, waar de scheiding van ouds geweest is. Voorts de scheikade tusschen Korthoef en Loenderveen beneden de Stichtsche Raa langs, tot aan Raa of scheiding tusschen de Loosdrechtsche en Bovenrasche Goudsche (lees: Gooische) Kerklanden en langs deze tot aan de Weer of oude landscheiding, tusschen de twee Provinciën, welke de nieuwe limiet eerst oost- en daarna noordwaarts volgen zal, om aan de Zuiderzee, waar de Eem zich in derzelve stort, te eindigen, zoodat de landen ten noorden en ten westen tot Holland en die ten zuiden en ten oosten tot Utrecht behooren.

Art. 2.

Tengevolge der bepalingen in het voorgaand artikel vermeld, worden van de Provincie Holland (noordelijk gedeelte) afgescheiden en aan die van Utrecht toegevoegd de gemeente Waverveen, het gehucht Klein Muiden, het oude Hollandsche gedeelte van de gemeente Loenen, genaamd Kronenburgsgeregct en de beide Loosdrechten, met Mijnden en Loenderveen.

Art. 3.

Daarentegen gaan van de provincie Utrecht tot Holland (noordelijk gedeelte) over de gemeenten den Uithoorn, Thamen en het Stichtsche gedeelte van Kudelstaart, de gemeente Nederhorst den Berg, met Overmeer en Hinderdam, voor zooveel aan de oostzijde van de Vecht gelegen is, Ankeveen en Korthoef.

Lasten en bevelen, dat deze in het Staatsblad zal worden

geinsereerd en dat alle Ministeriele Departementen en Autoriteiten, Kollegiën en Ambtenaren aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te Brussel, den 19^{den} Mei des jaars 1819, het zesde van Onze regeering,

WILLEM.

Vanwege den Koning,
J. G. DE MEIJ VAN STREEFKERK.

Het was voor de beide provinciën vrijwel een gelijk oversteken. Wat men in het eene stuk verloor, won men op een ander deel terug. De billijkheid werd in dezen dus wel betracht.

Intusschen, hoewel er veel was, dat voor die verandering sprak, de keerzijde ontbrak ook hier niet. Een provincie toch is maar niet een stuk grond met een aantal zielen er op, dat men naar willekeur kan vergrooten of verkleinen of veranderen. Zij vormt integendeel een historische zelfstandigheid, een geschiedkundige eenheid. Dat is vooral het geval met onze Nederlandsche gewesten, die oorspronkelijk geheel aparte staatjes waren door de historie scherp gescheiden. En wel waren deze provinciën nu onder koning Willem I tot éénen Staat, het Koninkrijk der Nederlanden, vereenigd, zij bleven nochtans zelfstandige historische deelen. Een verlegging der grenzen was een aantasting van de provinciale autonomie.

Gemeenten, die van oudsher tot Utrecht hadden behoord, werden nu opeens tot Holland gerekend en omgekeerd. Zoo waren bijv. Kortenhoef, Ankeveen en Nederhorst den Berg sedert onheuglijke tijden een Stichtsche landstreek. Toen koning (later keizer) Otto de Groote in het jaar 953 de venen langs de Vecht aan den Utrechtschen bisschop Balderik schonk, was ook het gebied van genoemde plaatsen daarin begrepen. Zij behoorden dus tot de eerste bezittingen van den Kerkvorst en vormden alzoo mede in oorsprong de kern van ons Bisdom. Op de trouw en afhankelijkheid der bevolking kon het Utrechtsche gewest steeds rekenen. Na meer dan 800 jaar een deel van het Sticht te hebben uitgemaakt, werd dit gebied door een wetsartikel bij Holland gevoegd.

Ook Loosdrecht en het Loenen-Kronenburgsgerecht moesten zich iets dergelijks laten welgevallen. In ouden tijd vrije heerlijkheden vormende, werden zij in 1296 in verband met den moord

op graaf Floris gepleegd, aan Holland onderworpen en waren sedert nauw met dit gewest verbonden. De wet van 19 Mei 1819 maakte haar inwoners op eenmaal Utrechtenaren, na meer dan 5 eeuwen Hollanders te zijn geweest. Loenen-Kronenburg werd bij deze gelegenheid met Stichts Loenen tot ééne gemeente verenigd.

Ook de overige plaatsen, die nu bij een andere provincie werden gevoegd, hadden oude banden met het gewest, waarvan zij nu werden losgemaakt.

Ook bracht de indeeling bij een andere provincie enkele practische bezwaren mede voor de bevolking dier plaatsen. In Loosdrecht kwam men bijv. voor de vraag te staan, of de vervening nu moest plaats vinden naar de regelen, die in Utrecht golden, dan wel naar die, welke in Holland van kracht waren en naar welke alles was ingericht. De verschillende beantwoording dier vraag dreigde zelfs op een langdurig proces uit te loopen.

Het blijkt niet, hoe de ingezetenen der gemeenten, welke bij een andere provincie werden gevoegd, daarover dachten. Waarschijnlijk hebben de meesten het koud en onverschillig opgenomen. Men had in de laatste 25 jaren zooveel verandering gezien, dat men zich van een grenswijziging niet veel aantrok. Bovendien werd op het oordeel en het goedvinden der bewoners weinig gelet. Het Wilsonniaansche „zelfbeschikkingsrecht” der bevolking was toen nog niet „uitgevonden”.

Thans, na een eeuw is het gros der inwoners van de verandering weinig of niets meer bekend en is men aan den nieuwen toestand aangepast. Ten opzichte van het verleden vormen echter de gemeenten, die aldus door de wet van 19 Mei 1819 van de eene naar de andere provincie zijn overgegaan, in hun gewestelijk verband een tweeheid en blijft het een hinken op twee gedachten.

Loosdrecht.

W. VOOGSGEERD.

Het edele lant van Cockaengen.

Dit is van dat edele
lant van Cockaengen.
Die neringhe is menigerhande,
Die men doet in allen lande
Om dat lijff mede tondraghen.
Hoert wat ic u sall ghewaghen:
Ic quam laetsten in een lant,
Daer ic vreemt was ende onbecant.
Nu moechdi horen wonder groot,
Wat god den lude daer geboet:
In dat lant te wesen ende te syn,
Sonder arbeit ende sonder pyn,
Dit wort den lude wel becant.
Sach yeman beter lant
Dan dat lant van cockaengen?
Die helft is beter dan al spaengen.

Dit versje komt voor in de verzameling van oud letterschrift, bijeengebracht door Jacobus Koning en uitgegeven door de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen (1818). Het was overgenomen uit een op folio papier geschreven boek van omstreeks het jaar 1450.

De heer Koning noemde dit een dichterlijke beschrijving van Cockaengen (Kokkinje), beter bekend onder den naam Luilekkerland, een sprookje van hoogen ouderdom, waarmede onze voorouders zich reeds vóór vele eeuwen vermaakt hebben.

Van den naam Spaengen gaf hij geene verklaring, maar in dit verband zal natuurlijk Spanje bedoeld zijn.

Ieder jaar, op de vier laatste Zondagen van de Vasten, werd voorheen te Napels een volksfeest in eere gehouden, dat onder den naam cocagna eene algemeene bekendheid verkreeg. Men timmerde een stellage op vier palen, die met zeep

werden besmeerd. Ieder, die langs de glibberige palen het platform kon bereiken, kon zich aan de daarop geplaatste jekkernijen en wijn te goed doen. De Franschen geven aan zoo'n stellage den naam mât de cocagne en ons Luilekkerland heet bij hen Pays de Cocagne.

In het versje wordt dus niet ons dorp Kockengen, of zooals het vroeger ook wel heette Cockaengen of Kockingen, bedoeld.

Toch is het merkwaardig, dat in de gemeente Kockengen ook een buurtschap ligt, die Spengen heet. Ik wil hiermede echter geenszins aantonen, dat ons Kockengen het wijd-vermaarde Luilekkerland was, maar de overeenkomst in de namen gaf mij aanleiding, om iets over dit dorp in ons jaarboekje mede te deelen, omdat verschillende schrijvers, uit vroegeren en lateren tijd, er eene min of meer vleiende beschrijving van geven, die wel eenigszins aan Luilekkerland doet denken.

Immers in 1759 zegt „De Geheymschrijver van Staat en Kerke der Provincie van Utrecht:

„Het is zeer lustig en vermakelijk in zig zelve, en niet min het omgelegen land wegens de gezonde, ruyme lucht en de verscheydenheid, van vruchten, daar mede de Ingezetenen van dit Dorp en Heerlijkheid gezegent worden.

De Veehouderij, het maken van Kaas, de Hennipbouw, de Griendlanden en het buygen van Hoepels, zijn alhier de Neering en Handteering en doen de Inwoonders een goed bestaan hebben; daar benevens moet ook de Brouwerij, genaamt de Drie Akers, van wegen het smakelijk en gezond Bier, dat daar in gebouwen en alomme verzonden word, niet vergeten zijn; met nog twee Honigzoete Mee-Brouwerijen, die alhier gevonden en aan veele plaatsen deeze Drank zeer begeert is.”

Men ziet, dat ook over ons Kockengen de loftrumpet gestoken wordt. Trouwens onze voorvaderen behoorden niet tot hen, die meenden dat smakelijk en gezond bier en honigzoete mee voor de ganzen gebrouwen werden.

Ook in lateren tijd, omstreeks het midden van de vorige eeuw wordt van dit dorp met zekere voorliefde gesproken:

„Kockengen een fraai dorpje, dat van den omgang des hoogen torens gezien, zich als een bevallige tuin vertoont;

het is de stapelplaats der kaas, welke in den omtrek gemaakt en naar Amsterdam en Rotterdam gezonden wordt, er is een brouwerij en met de onderhoorigen ruim 630 inwoners." 1)

Een ander zegt, dat Kockengen om zijn vischrijk water zeer gunstig bij de visschers uit den omtrek bekend is. 2)

Een lustig, vermakelijk, fraai dorp, dat op een bevalligen tuin gelijkt, ruime lucht, verscheidenheid van vruchten, stapelplaats van kaas, smakelijk en gezond bier, honigzoete mee, vischrijk water. Mij dunkt de dichter (of vertaler) van het oude versje zou bij zooveel heerlijkheid hebben gewatertand.

Toen het versje in het boek geschreven werd bestond het dorp reeds, want de kerk, die tegenwoordig bij de Hervormden in gebruik is, dateert uit denzelfden tijd en de toren is nog een paar eeuwen ouder.

Kockengen heeft dus een respectabelen ouderdom.

In onze Vaderlandsche Geschiedenis wordt melding gemaakt van den Noorman Roruk, die in 826 een graafschap en verscheidene leenen in Kennin (Kennemerland) kreeg, doch zich zóó gehaat maakte bij de bevolking, dat de Conkingi hem onverhoeds aanvielen en hem omstreeks 867 het land uitjoegen. Wagenaar zegt, dat hem de woonplaats dezer Conkingi onbekend is en dat de geringe overeenkomst in den naam hem niet kan doen besluiten om ze voor inwoners van het dorp Kockengen te houden.

Bilderdijk meent echter, dat deze Roruk door de „Kockengers” is weggejaagd, „want”, zegt hij, „aldus verduitscht men den naam Conkingi, die men in het dorpjen Kockenge aan de „Vecht meent weder te vinden”.

Dat Kockengen aan de Vecht ligt, moeten wij maar als eene dichterlijke vrijheid van Bilderdijk beschouwen.

Een ander schrijver 3) noemt het belachelijk om hier aan bewoners van Kockengen te denken, maar Witkamp 4) vindt de gissing niet geheel ongegrond, omdat Kockengen een oude plaats is (wellicht destijds de hoofdplaats van een meer uitge-

1) P. Best en P. H. Witkamp in „de Aardbol.”

2) J. L. Terwen. Het Koninkrijk der Nederlanden.

3) Van Bolhuis in „De Noormannen in Nederland”.

4) In de Geschiedenis der zeventien Nederlanden.

breid district), die nog geen uur verwijderd ligt van Demmerik, waarin nog gemakkelijk Denenrijk ¹⁾ is te herkennen. Hij oppert de veronderstelling, dat de processie, die vóór de Hervorming jaarlijks te Kockengen plaats vond, wellicht haar oorsprong te danken heeft aan dit wapenfeit, omdat plechtige omgangen veelal dagteekenen van de eene of andere overwinning.

De geleerden zijn het dus ook hierover niet eens.

In „Kockengen na de Reformatie” ²⁾ schrijft ons medelid kapelaan van der Heijden, dat het dorp een bedevaartplaats was en dat vooral in het octaaf van Maria Hemelvaart velen uit den omtrek daarheen kwamen. Zelfs nog na de Hervorming. Immers volgens de Annales Dusseldorpii kwamen er in 1603 nog 18 schuiten met bedevaartgangers te Kockengen om Maria te vereeren. Toen de kerk met geloovigen gevuld was, werd deze overrompeld, de vrouwen werden op onbeschaamde wijze van hare kleederen beroofd en naakt het kerkhof opgejaagd, terwijl de schuiten naar Abcoude werden gebracht, waar de boeren ze voor *f* 150.— van den schout terug konden koopen!

Deze ruwe behandeling schrikte echter de bedevaartgangers niet af, want ruim 50 jaar later meldt Jac. de la Torre, dat de plaats jaarlijks door een overgroot aantal landlieden druk bezocht wordt.

De bedevaart naar Kockengen moet wel zéér oud geweest zijn, dat de landlieden er zoo hardnekkig aan vasthielden en er allerlei ongemakken voor trotseerden. Zij lieten eene eeuwenoude gewoonte, die van geslacht op geslacht was overgegaan, niet zoo gemakkelijk varen.

Kockengen was dus vroeger ook een zeer bekende, welvarende en drukbezochte bedevaartplaats, met eene uitgebreide kerkelijke geschiedenis, die zelfs nog in de 19^e eeuw met eenige onverkwikkelijke hoofdstukken vermeerderd werd, toen te Breukelen dragonders gereed stonden om de R. K. kerk te Kockengen te sluiten. ³⁾

---

1) Demmerick, heerlijkheid in de gemeente Vinkeveen, thans geheel of grootendeels uitgeveend. In de nabijheid, aan de Schans tusschen Vinkeveen en Wilnis, staat nog een boerderij, die „Denemarken” heet.

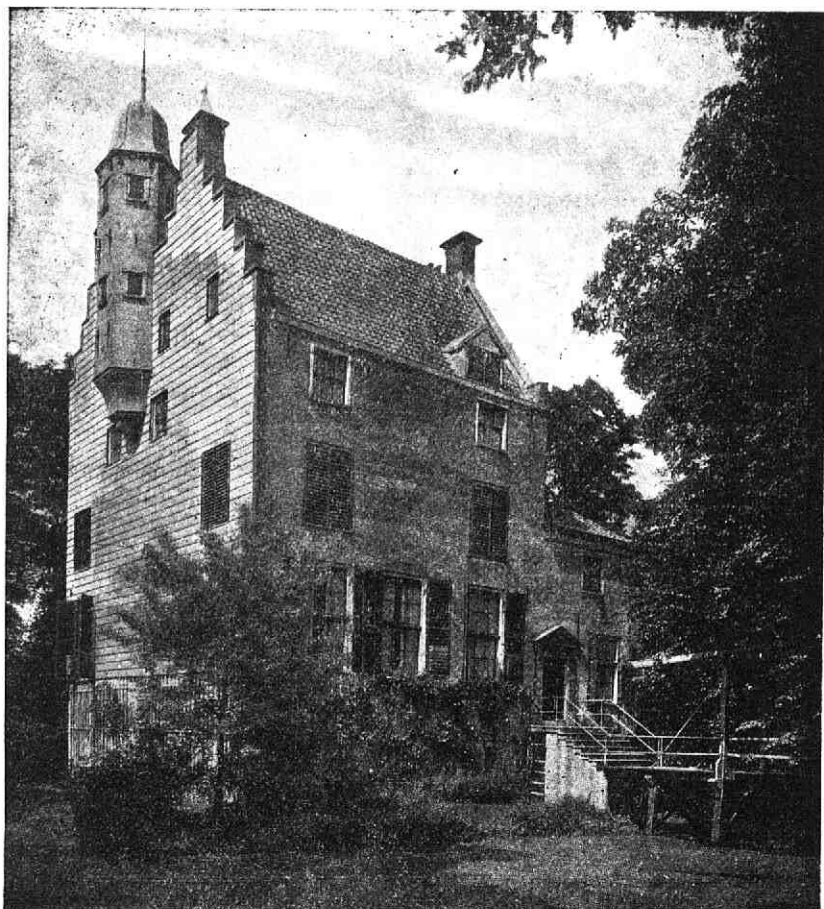
2) Archief voor de Geschiedenis van het Aartsbisdom Utrecht.

3) Als boven.

Verleden jaar heeft een groot aantal leden van „Niftarlake” de excursie naar Haarzuilens meegemaakt en toen het vriendelijke dorp bezocht. De hartelijke ontvangst, van de kerkelijke en burgerlijke autoriteiten aldaar, zal hen met genoeg doen terugdenken aan het bezoek aan ons „edele lant van Cockaengen”.

Baambrugge, Sept. 1919.

J. G. TH. GREVENSTUK.

De Ridderhofstad Oudaen in 1914.

De Ridderhofstad Oudaen.

Er gaat eene bijzondere aantrekkelijkheid uit van een oud huis. Eeuw na eeuw is het staande gebleven; geslacht na geslacht heeft het geherbergd; stormen en onweders zijn over zijne tinne gegaan en zoo heeft het eene geschiedenis als een oude van dagen en een rijke in ervaringen, die onze belangstelling wel opwekken moet.

Het huis Oudaen, gelegen aan de Vecht, in Breukelen St. Pieters, deelt in twee bijzondere voorrechten. Vooreerst is het gespaard uit de algemeene verwoesting, door de Franschen in de jaren 1672 en 1673 in onze Vechtstreek aangericht, waarbij zoovele merkwaardige gebouwen aan de vlammen werden prijs gegeven. En ten tweede heeft het een archief, bestaande uit 74 nummers, dat met de meeste zorg bewaard wordt door de eigenaresse Jonkvrouwe M. E. Willink van Collen, vrouwe van Oudaen, wonend op het naburige Gunterstein, die het liet ordenen. Dit archief zal ons in hoofdzaak de gegevens leveren voor onze beschrijving. Telkens zullen wij den inventaris hebben te raadplegen, welke uit de volgende afdelingen bestaat:

- A. Stukken betreffende het Huis Oudaen als leen van het Sticht van Utrecht.
- B. Stukken betreffende de hofstede met 5 morgen land onder Oudaen, een leen van het Hof van Nyenrode.
- C. Stukken betreffende den eigendom der goederen, tot Oudaen behoorende.
- D. Stukken betreffende het recht van de visscherij en van modderen in de Vecht.
- E. Stukken betreffende den „Raephoff”.
- F. Stukken betreffende het Zandpad.
- G. Stukken betreffende den Zogdijk.
- H. Stukken betreffende den weg naar Tienhoven.
- I. Stukken betreffende den watermolen in den polder van Breukelen—Proostdij Gerecht.

- K. Stukken betreffende den Otterspoorbroekschen polder.
- L. Stukken betreffende familie-documenten.
- M. Stukken betreffende de houtverkoopingen.
- N. Stukken enz., betreffende het wapen van Oudaen.
- O. Afbeeldingen van het huis Oudaen.
- P. Beschrijvingen van Oudaen.
- Q. Varia.

Deze opsomming moge dor genoemd worden, onbelangrijk is zij niet, want zij laat ons het milieu en de verschillende betrekkingen en relaties van Oudaen kortelijks zien.

De naam: Oudaen.

Het huis heeft zijn naam ontleend aan zijne ligging tegenover het punt, waar de Oude Aa (Aa = water) uit de Vecht voortkwam. Thans is er van dit riviertje, de Oude A, te dier plaatse weinig meer te vinden, omdat het in den loop der tijden dicht gegroeid is wegens de afdammingen, welke er, eerst in 1385, en daarna in 1525 hebben plaats gehad. Ook het dorp Ter Aa bewaart nog den naam van dit stroompje, dat noordelijker de Angstel heet. De naam van het huis is op de eerste eigenaars overgegaan.

Het wapen van Oudaen.

Merkwaardig is de overeenkomst van het wapen van Oudaen met dat van Loenersloot. Den 30sten September 1818 werd de Ridderhofstad Oudaen door den Hoogen Raad van Adel bevestigd in het bezit van het navolgende wapen: zijnde van goud, beladen met een rood Sint Andrieskruis, in het hoofd van hetzelfde een lambel van zilver. 1) Behalve de lambel, die erop ontbreekt, is het wapen van het geslacht van Loenersloot hiermede geheel overeenkomende, uit welk geslacht derhalve dat van Oudaen is voortgesproten. Een jongere zoon uit het stamhuis van Loenersloot was alzoo de eerste bezitter van het slot Oudaen. Ten teeken hiervan werd het wapen van Loenersloot gebroken met een lambel of baarstel van drie voeten of

1) Zie den bevestigings-brief in het Huisarchief. No. 66.

hangers. Dit gevoelen wordt geheel bevestigd door een charter van den jare 1354, dat mede bezegeld is door een Derck van Loenersloot, Heer van Oudaen. ¹⁾

De bezitters van Oudaen.

Het oudste bericht aangaande Oudaen dateert van den jare 1354 ²⁾ en is hetgeen wij zoo even noemden. Derck van Loenersloot, Heer van Oudaen komt van 1354 tot 1386 in officieele stukken voor. Zijn zoon Zweder van Loenersloot was zijn leenvolger. Deze werd den 14^{den} Mei 1394 na den dood zijns vaders door Frederik van Blankenheim, bisschop van Utrecht beleend met het huis te Oudaen en 26 morgen land, leenroerig aan het Sticht.

Zweder van Oudaen bekleedde in 1409 het ambt van burgemeester van Utrecht. Het laatst van zijn leven was minder eervol. Hij deed een doodslag op Johan van der Haer en werd verbannen. In 1433 is hij kinderloos overleden.

Reeds in den jare 1429 had hij Oudaen overgedragen op zijn neef Dirk Taets, zoon van Eerst Taets en Alijt van Oudaen zijn zuster, die er den 29sten Augustus 1433 mede beleend werd. Dirk Taets, heer van Oudaen huwde in 1395 met Hadewich Hendriksdochter Walvisch. Hij stierf in 1450 aan een wond aan zijn hoofd, tengevolge van een steenworp.

Zijn dochter Cornelia volgde hem op. Zulks vermeldt het oudste stuk uit het huisarchief, een charter van den jare 1441, waarvan wij eene reproductie geven.

De tekst hiervan luidt als volgt:

„Wy Roedolph ³⁾ byder gnaden goits Bisscop toe Vtrecht, maken kont allen luden, dat voir ons quam ende voir onse manne ⁴⁾, hier nae bescreuen, Diric van houdaen ⁵⁾ onse man. Ende madeke ⁶⁾ myt onser ende synre hant

1) Bijdragen tot de Geschiedenis der Utrechtsche Ridderhofsteden en Heerlijkheden door Jhr. Mr. E. B. F. F. Wittert van Hoogland. 2de deel bladz. 439.

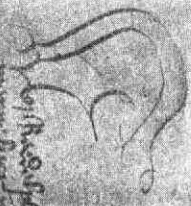
2) Volgens de „Beknopte Beschrijving der Provincie van Utrecht” te Utrecht bij Paulus Quint in 1799 uitgegeven was Oudaen reeds in 1350 bekend. Zie Huisarchief No. 70.

3) Rudolphus van Diepholt, bisschop van Utrecht van 1423 tot 1455.

4) manne = leenmannen.

5) Diric van Houdaen heeft den naam zijner moeder aangenomen.

6) madeke = vermaakte bij uitersten wil.

 Eusebius... (The rest of the text is written in a dense Gothic script, which is difficult to transcribe accurately due to its cursive nature and the image quality. It appears to be a formal charter or legal document.)

Het oudste stuk uit het huissarchief van Ouddaen.

Een charter uit den jare 1441.

alse onse manne wijsden ¹⁾ dat Recht was Ende he schuldich were te doen. Cornelys synre dochter vrede-rix wijf van drakenborch dat huus te houdaen myt Eenende- viertich mergen ²⁾ lands, die dair toe behoeren, alsoe die Johan willams zoen nu bruyckt ³⁾. Alse die Rechte leenwere ⁴⁾ ende nahant ⁵⁾ te comen ende te eruen nae dirix doet ⁶⁾ op Cornelys synre dochter voirs off op hoeren ⁷⁾ rechten leen- volger wair sie doet. Behoudelic ⁸⁾ ons onsen gestichte ⁹⁾ ende mallic ¹⁰⁾ syns Rechts. hier waren ouer ende aen ¹¹⁾ Arnt van Amerongen Jacop proeys onse manne ende anders gueder lude genoeg. In Oirkunde sbriefs besegelt myt onsen segele. Gegheuen toe Vtrecht Int Jair onss heren duser vierhondert Eenende- viertich des Manendagh na sante Pouwels dage Conuersion". ¹²⁾

Aan dit charter hangt het zegel van Rudolf bisschop van Utrecht, in roode was. ¹³⁾

Dit oude, eerbiedwaardige perkament vermeldt ons voor- eerst, dat Dirk van Houdaen als leenman verschijnt voor Rudolf, bisschop van Utrecht en diens leenmannen, die daarna genoemd worden. Het huis Oudaen met 41 morgen land was een leen van den bisschop van Utrecht, dus leenroerig aan het Sticht. Wij zullen later zien, dat nog een ander stuk land, vijf morgen groot, ook tot Oudaen behorende, een leen was van den huize Nyenrode, en alzoo leenroerig aan het leenhof van Nyenrode, terwijl ook een deel der Oudaensche bezittingen vrij, allodiaal goed was.

De bezitters van den huize Oudaen hadden wegens de leenroerigheid van hun bezit aan den Bisschop van Utrecht de leenverplichtingen te voldoen, waartoe ook behoorde, dat zij bij den overgang van hun goed op hun leenvolger, de goedkeuring

1) wijsden = oordeelden.

2) In het jaar 1441 behoorden bij het huis Oudaen 41 morgen land, waarvan Johan Willams zoon bruiker was; in 1394 worden 26 morgen vermeld; in 1495, (zie leenbrief, Huisarchief, no. 2) 45 morgen.

3) bruyckt = gebruikt = in pacht heeft.

4) leenwere = het bezitten van een stuk land als leen.

5) nahant = het recht, verkregen tijdens het leven van iemand, om hem op te volgen

6) doet = dood. 7) hoeren = haren. 8) behoudelic = behoudens.

9) gestichte = het Sticht van Utrecht. 10) mallic = elk.

11) over en aan zyn = als getuigen zijn.

12) des Manendagh na sante Pouwels dage Conuersion, is Maandag 30 Januari.

13) zie: Huisarchief van Oudaen, No. 1.

des Bisschops behoefden, aan wien zij ook bij elken overgang of verleiding de leenrechten betalen moesten.

Dirk van Houdaen wil aan zijne dochter „Cornelys” of Cornelia, gemalin van Frederik van Drakenborch bij uitersten wil vermaken het huis te Houdaen met 41 morgen land, die daarbij behooren, thans in pacht gebruikt door een zekeren Johan zoon van Willem.

Ons oude charter zegt, dat het recht op dit leengoed na den dood van Dirk geërfd zal worden door zijne dochter „Cornelys” of als zij dan overleden mocht zijn, door haar rechtmatigen leenvolger, terwijl de bisschop, het Sticht van Utrecht en een elk zijne rechten steeds zal behouden, welke hem toekomen.

Als getuigen bij deze testamentaire beschikking waren aanwezig Arnt van Amerongen en Jacob Proeys, leenmannen van den bisschop. Om het stuk bewijskracht te geven werd het voorzien met het uithangend zegel in roode was van bisschop Rudolf van Diepholt. ¹⁾

Cornelia, dochter van Dirk van Oudaen, werd alzoo na den dood haars vaders in 1450 door den bisschop met het goed beleend.

Van de volgende heeren en vrouwen van Oudaen geven wij slechts de namen, waar achter wij de jaartallen plaatsen, gedurende welke zij bezitters waren van het goed.

Ernst van Drakenborch 1451—1494,

gehuwd met Josina van de Haar.

Johan van Drakenborch ²⁾ 1495—1520,

gehuwd met Hadewig van Renesse ³⁾.

Josina van Drakenborch 1520—1578 ⁴⁾,

gehuwd met Dirk van Zuylen van de Haar Ridder,
Heer van Zevender ⁵⁾.

1) Ten onrechte zegt Robidé van der Aa, in Oud-Nederland, dat Rudolphus van Diepholt in 1441 Ernst van Drakenborch met Oudaen beleende, die later als leenvolger voorkomt. Volgens genoemd werk moet het oud-adellijke geslacht van Drakenborch reeds in de 12de eeuw bekend geweest zijn en was het de stichter zoowel van het oude huis Drakenborch aan de Oudegracht te Utrecht als van de voormalige Ridderhofstad Drakenburg onder Eemnes-Binnen, reeds in 1340 als riddermatig erkend. Wellicht hebben de heeren van Drakestein hun naam ontleend aan hunne bezitting gelegen onder Buren: het slot Drakestein, ook wel Drakenborch geheeten, dat reeds in 953 bestond, daar keizer Otto het in dat jaar aan Balderik, den dapperen bestrijder der Noormannen, overdroeg.

2) Zie leenbrief in het Huisarchief No. 2.

3) Zie Robidé van der Aa. Oud Nederland.

4) Zie leenbrief in het Huisarchief No. 3.

5) Zie leenbrief in het Huisarchief No. 14.

François van Sneeck ¹⁾ 1578—1600,
 gehuwd eerst met Styntgen van Schoordyck, vervolgens
 met Adriana van Nyendaal en daarna met Alyd van
 Drouffelaer.

Johanna van Sneeck ²⁾ 1601—1648,
 gehuwd met Mr. Jacob van der Burch ³⁾.

Arnoldus van der Burch ⁴⁾ 1648—1653.

Jacob van der Burch ⁵⁾ 1653—1689.

Philibert de Clercq, Heer van Boningues ⁶⁾ 1689—1717,
 gehuwd met Johanna Maria van der Burch ⁷⁾.

Philibert Belizaire de Clercq ⁸⁾ 1718—1736.

Eugenius Franciscus de Clercq ⁹⁾ 1736—1788.

Sebastiaan François Hyacinthe de Clercq Wissocq ⁹⁾ ¹⁰⁾
 1736—1806,

gehuwd met Marie Anne van Hamont.

Augustus Ernest François Antoine de Clercq Wissocq ¹⁰⁾ 1806,
 gehuwd met Marie Françoise Jeanne Della Faille.

Hendrik Jacob Ortt van Nyenrode 1807—1826,

gehuwd met Agnes Maria Warin.

Gerrit Duuring 1827—1855,

gehuwd eerst met Maria Catharina Jordens, daarna met
 Adriana Susanna Blomhert.

Gerard Duuring 1857—1882,

gehuwd eerst met Maria Dorothea Dalen, daarna met
 Agatha Johanna van Overzee.

Erven Gerard Duuring 1886—1889.

Margaretha Elisabeth Willink van Collen 1889.

1) Zie leenbrief in het Huisarchief No. 3, No. 4.

2) Zie leenbrief in het Huisarchief No. 4.

3) Zie leenbrief in het Huisarchief No. 16, transportbrief No. 28, huurceel No. 33
 request No. 38 en No. 54.

4) Zie leenbrief in het Huisarchief No. 5.

Robidé van der Aa geeft de jaren, waarin Arnoldus en Jacob van der Burch
 met Oudaen beleend werden, onjuist op.

5) Zie leenbrief in het Huisarchief No. 6 en No. 7.

6) Zie leenbrief in het Huisarchief No. 7.

7) Zie leenbrief in het Huisarchief No. 19 en request No. 64.

8) Zie leenbrief in het Huisarchief No. 8.

9) Zie leenbrief in het Huisarchief No. 9.

10) Zie leenbrief in het Huisarchief No. 10.

Onder No. 1871 van den „Catalogus van de Archieven der Collegiën, die voor
 1811 binnen de tegenwoordige provincie Utrecht rechterlijke functien uitgeoefend

Aan den leenheer, den Bisschop van Utrecht en daarna de Staten van den Lande van Utrecht, moest telkens bij de aanvaarding van het leen de leeneed worden afgelegd door den nieuwen eigenaar. Vóórin genoemd repertorium (zie vorige bladzijde onder noot ¹⁰) vonden wij aangeteekend:

„Eed voor de Leenmannen.

Dat sweer ik dat ik de Staeten van den Lande van Utrecht houw en trouw sal wesen, deselve na geleegentheid ¹⁾ mijns Leengoeds dienen, als ik daer toe vermaand sal worden. Derselver Staeten ende besten te bewaeren ²⁾, en schaede te schutten ³⁾ wes' ⁴⁾ mij tot agterdeel ⁵⁾ van deselve voorkomt aan te brengen, ende de Staeten off haarluyder Stadhouders daer van te waarschouwen, wes' ook bij ⁶⁾ de gemelde Staeten ofte haarluyder bevelsluyden, in 't bywesen van mij ofte mijnen weeten gesloten sal worden, secreet ⁷⁾ te houden, ende niet te reveleeren ⁸⁾, ende voorts alles te doen, dat ecn goed, getrouw Leenman schuldig is ende behoort te doen;

Soo moet mij God Helpen.”

De hofstede van Loef van den Enghe.

Tot het goed Oudaen behoort sedert den jare 1472 eene hofstede, welke oudtijds toekwam aan Loef van den Enghe, met vijf morgen land, zijnde een leen van den huize Nyenrode. Wij geven eene reproductie van den transportbrief ⁹⁾, waarbij deze hofstede aan den heer van Oudaen gekomen is. De tekst luidt:

---

hebben”, berustende in het Rijks-Archief te Utrecht, wordt vermeld: Nieuw repertorium op het leenregister 1456—1798.

Op folio 19 van dit repertorium vindt men vermeld: „Het Huys Oudaan mit allen zijnen rechten en toebehoren mits gaders 45 Mergen lands daartoe behorende gelijk die van ouds gelegen syn tot Breukelen in die heren van St. Pieters 't Utrecht haar geregte. Houdaen, nu Oudaen”

En dan volgen de beleeningen van af den jare 1494 tot 1807.

1) na geleegentheid = overeenkomstig den toestand.

2) iemands besten bewaeren = iemands belangen voorstaan.

3) schutten = afweren. 4) wes = wat. 5) agterdeel = nadeel.

6) bij = door. 7) secreet = geheim. 8) reveleeren = openbaren.

9) Zie den transportbrief in het Huisarchief No. 11.

„Wy hubrecht vander A ende claes aerntsz doen condt allen luyden dat voir ons gecomen is als voir leenmannen van nyenrode Jan van zwieten ende heeft mit recht ende mit vonnesse opgedragen ende te goede geschouden ¹⁾ alsoe recht is ende wy gewyst ²⁾ hebben dat hyt ³⁾ doen mochte die hofstede van den enge ⁴⁾ mit vyf morgen lants gelegen inden gestichte ⁵⁾ van utrecht in joncheer ghysbrechts handen van nyenrode heer tot zuylen tot sinte martynsdyck etc geliken ⁶⁾ hy dat van hem te leen houdt om zynen ⁷⁾ vryen wille daer mede te doen. Ende bidt den voirs ⁸⁾ joncheer ghysbrecht van nyenrode dat hy die voert verlden ⁹⁾ wil Aerst ¹⁰⁾ van drakenburch geliken als dat behoert. Ende Jan van zwieten voirs ende adriaen van zwieten zynen zoen ¹¹⁾ kennen ¹²⁾ van den coop van die hofstede vanden enge mit die vyf morgen lants voirsch ¹³⁾ wel ¹⁴⁾ voldaan ende betaelt te wesen den lesten pennyne ¹⁵⁾ mitten eersten. Ende want ¹⁶⁾ dit alsoe voir ons is geschiet als voirs is soe ¹⁷⁾ hebben wy des ¹⁸⁾ tot enen oirkonde ¹⁹⁾ onse zegelen hier an gehangen. Ende om der meere sekerhede willen soe hebben Jan van zwieten ende adriaen van zwieten voirs hoir ²⁰⁾ zegelen hier mede an gehangen op ten eersten dach in octobrij int jaer ons heren duysent vierhondert twee ende tseuentich.

---

1) te goede schelden — kwijtschelden.

2) wisen — oordeelen.

3) hyt — hij het

4) In de leenbrieven wordt dit goed genoemd: de hofstede die aan Loef van den Enghe placht toe te behooren met vijf morgen land.

5) gestichte — Sticht.

6) geliken — gelijk.

7) zyn — Ghysbrecht van Nyenrode, de leenheer.

8) voirs — voirseit — boven genoemd.

9) verlden — in leen geven.

10) Aerst — Ernst.

11) zoen — zoon.

12) kennen — getuigen.

13) voirsch — voorscreven — boven beschreven.

14) wel — op eene goede wijze.

15) pennyne — penning.

16) want — omdat.

17) soe — zoo.

18) des — van dit.

19) oirkonde — bewijs.

20) hoir — hun.

Dit charter is voorzien met vier uithangende zegels: dat van Hubrecht van der A en van Claes Aerntsz in groene was; dat van Jan van Zwieten en van Adriaen van Zwieten in roode was.

Jan van Zwieten verschijnt dus voor Hubrecht van der A en Klaas Aerntszoon, leenmannen van Nyenrode en geeft zijn leenrechten, welke hij had op de hofstede van den Enge met vijf morgen land weer terug aan Jonkheer Ghijsbrecht van Nyenrode, heer van Zuylen, van Sint Maartensdijk etc, van wien hij dit land in leen ontvangen had, zoodat Jonkheer Ghijsbrecht van Nyenrode hiermede een ander beleenen kon.

Jan van Zwieten verzoekt aan Ghijsbrecht van Nyenrode om dit land in leen te geven, naar behooren, aan Ernst van Drakenburch, terwijl hij en zijn zoon Adriaen van Zwieten verklaren de kooppenningen van deze vijf morgen ontvangen te hebben. Om bewijskracht aan dezen opdrachtbrief te geven, hebben de verkoopers en de leenmannen van het leenhof van Nyenrode hun zegel er aan gehangen.

Zoo werd dus den 1sten October 1472 het goed Oudaen met vijf morgen land vergroot en had de heer van Oudaen twee leenheeren, n.l. den Bisschop van Utrecht en den Heer van Nyenrode.

De beleening, door Jan van Zwieten verzocht, had den 26sten October 1472 plaats. Wij lezen in den desbetreffenden leenbrief 1), dat voor „Ghijsbert van Nyenrode” heer van Zuylen en van Sint Maartensdijk enz. en zijne leenmannen, „Jan van Zwieten” verschijnt en hem de leenrechten opdraagt, die hij had op de hofstede, welke aan Loef van den Enghe placht toe te behooren, met vijf morgen land. Deze vijf morgen worden in den leenbrief omschreven als gelegen te „Brekel” 2) op de Vecht in der Heeren gerecht van Sinte „Peter” te Utrecht, strèkkende oostwaarts op tot aan den „Soechwech.” 3) Na deze opdracht beleent „Ghijsbert van Nyenrode” met deze landerijen „Eerst van Drakenborch”, terwijl als getuigen tegenwoordig zijn de leenmannen van Nyenrode: „Ghijsbert van Nyenrode Splinterszoon” neef van Ghijsbrecht voornoemd, Hubert van der A Jacobszoon, Cornelis Willamszoon en Claes Aerntszoon.

1) Zie Huisarchief No. 12.

2) Brekel = Breukelen.

3) Soechwech = Zogdijk.

De leenheer heeft „in kennisse der waerheit” zijn zegel aan dezen brief gehangen op den 26sten dag in October in 't jaar onzes Heeren 1472.

Het archief bevat de leenbrieven van de hofstede van Loef van den Enghe, uitgegeven door de Heeren van Nyenrode, tot den jare 1788. Op den leenbrief van 4 Februari 1718, ¹⁾ waarbij Johan Ortt, Heer van Nyenrode, Breukelen etc. Philibert Belizaire de Clercque beleent met de hofstede, die van ouds aan Loef van den Enghe placht toe te behooren met vijf morgen land, gelegen onder Breukelen op de Vecht in het gerecht der Heeren van het Capittel van St. Pieter, vinden wij een bijzondere aantekening, welke wij overnemen.

„Specificatie van de kosten wegens desen Leenbrief etc.

Het Heeregewaad een paar witte Handschoenen

gereduceert van outs op	f	1— 4
's Leenheers zegel.	-	2—10
Stadhouder	-	4— 4
Griffier.	-	4— 4
Dienaars	-	1—10
Leenmannen	-	1— 8
't Registreren van Procuratie.	-	1— 4
Kleyn Zegel en francyn.	-	5—10

Saamen . . . . . f 21—14”

Dit lijstje geeft de kosten, in guldens en stuivers uitgedrukt, welke de leenman moest betalen bij het ontvangen van het leen. Vooreerst het „heeregewaad”, dat oudtijds in naturalia werd voldaan, doch later werden deze in geldswaarden overgebracht. Zoo gold een paar witte handschoenen voor een gulden vier stuivers, welk heeregewaad aan den leenheer toekwam. Voor het uithangend zegel van den leenheer moest 2 gulden 10 stuivers voldaan worden. De stadhouder der leenen des Hoves Nyenrode of rentmeester van den leenheer ontving 4 gulden 4 stuivers, gelijk ook de griffier of secretaris. Aan de dienaars kwam 1 gulden 10 stuivers toe en aan de leenmannen, die als getuigen aanwezig waren bij de verleiding 1 gulden 8 stuivers.

Philibert Belizaire de Clercque, Heer van Wieze Oudaen Soestbergen etc. was niet in eigen persoon gekomen om deze

1) Zie leenbrief in het Huisarchief No. 20.

beleening te verzoeken, maar had daartoe Henrick Very gemachtigd, welke procuratie geregistreerd moest worden in het leenboek van Nyenrode, waarvoor 1 gulden 4 stuivers verschuldigd was. Ten slotte moest nog voor het klein-zegel en franlijn of perkament van den leenbrief 5 gulden 10 stuivers voldaan worden.

Het huis.

Het huis Oudaen met zijn zestienden eeuwschen bouwstijl is in den loop der tijden in hoofdzaak onveranderd gebleven. 1)

1) In den „Catalogus van den topographischen atlas der provincie Utrecht door Dr. Mr. S. Muller Fz' worden onder No. 1710-1723 de volgende afbeeldingen van Oudaen vermeld, waarbij de dateering het eerst wordt genoemd.

(1647) Gezicht op het Kasteel van achteren.

Photographie naar R. Roghman door A. Bratsch. Bovendien een zincographie, uit: Wittert, Bijdr. tot de gesch. der Utrechtsche ridderhofsteden II en eene teekening in O. I. inkt door L. P. Serrurier.

De origineele teekening berust in 's Rijks Prenten-Kabinet te Amsterdam.

(1719) „Het huis Oudaan van den Hr. Philibert de Clerque enz." Gezicht op het Kasteel uit het noorden. Kopergravure uit: De zegepraalende Vecht.

(1719) „t Huis Oudaan." Ets door A. Rademaker. (1732) uit: Brouerius en Lelong, Kab. v. Nederl. en Kl. Outh. V. Hiervan ook een latere staat met 4 regelig Hollandsch onderschrift; ets zonder naam.

(1730) Hetzelfde gezicht op het Kasteel. Teekening in O. I. inkt (door L. P. Serrurier.)

(Circa 1730) Gezicht op het Kasteel. Teekening in O. I. inkt (door L. P. Serrurier.)

(1747) „De Ridder Hofstad Oudaan, bij Breukelen aan de Vegt." Kopergravure naar J. de B(eyer) door H. S(pilman). (1792) Uit Nederl. tafereelen VII.

(1747) Gezicht op het Kasteel van ter zijde. Photographie naar J. de Beyer (door G. A. Evers)

De origineele teekening berust in de verzameling Verhuell te Arnhem.

(1751) „Het Riddermatig Huys Oudaan bij Breukelen in het Sticht." Gezicht op het Kasteel van ter zijde. Photographie naar P. J. van Liender (door G. A. Evers.)

De origineele teekening berust in de verzameling Verhuell te Arnhem.

(1836) „Oudaan nabij Breukelen." Gezicht op het Kasteel uit het westen. Lithographic naar P. J. Lutgers door Desguerros en Co. Uit: Gezigten aan de rivier de Vecht. Dezelfde omschrijving geldt van de volgende afbeelding: „Gezicht over de Vecht naar de zijde van Oud - aan."

„Oudaan." Lithographie naar J. F. Christ door P. Lauters, met adres van C. A. Vieweg. Uit: Robidé van der Aa, Oud - Nederland. 1850

(1903) Gezicht op het Kasteel van ter zijde. Kooldruk door E. A. van Blitz en Zn.

(1908) „Huize Oudaen." Gezicht op het huis van ter zijde. Zincographie zonder eenigen naam. Uit: Ons eigen land.

(1912) „Ridderhofstad Oudaan." Zincographie zonder eenigen naam. Uit: Wittert, Bijdr. tot de gesch. der Utrechtsche ridderhofsteden II.

In „Het Nedersticht van Utrecht" enz. „Afbeeldingen van de ridderhofsteden in het Nedersticht" komt onder No. 16 een afbeelding van „Oudtaen" voor, circa 1650.

In het Huisarchief van Oudaen berust o. a. de fraaie ets van P. J. Arendzen, vervaardigd naar een schilderij van J. J. van de Sande Bakhuyzen, in 1875 gemaakt. Zie Huisarchief No. 69, wat de afbeeldingen betreft.

De bescheiden ridderhofstad dankt hare bekoorlijkheid aan de beide trapgevels, waartusschen een zeskantig torentje uithangt en den ophaalbrug tegen een achtergrond van rijk loover. Het ouderwetsche gebouw, rondom in het water gelegen, vormt een schoon geheel met zijn lommerijke omgeving, welke steeds afwisselend in blader- en kleurenpracht, telkens nieuwe bekoring aanbrengt. Achter het huis verschuilt zich een boerderij onder het geboomte en voor het hek breidt een majestueuze eik zijn forsche takken over den weg uit — het eenige exemplaar, dat daar overbleef van de rij, welke in 't begin der vorige eeuw langs het zandpad prijkte.

Merkwaardig is een wapenschild met dubbel wapen, op den draagsteen onder het geveltorentje: het wapen van Van der Burch en van Van Sneeck ¹⁾. Het zal eene herinnering zijn aan Mr. Jacob van der Burch en zijne echtgenoot Johanna van Sneeck, die van 1601 tot 1648 vrouwe van Oudaen was, en wellicht wijzen op een restauratie, welke dit echtpaar heeft laten plaats hebben.

Het inwendige van het gebouw bewaart den bouwtrant der zestiende eeuw. Behalve op het geheel der samenstelling wijzen wij op de balken der zolders, de zitbanken bij eenige ramen, de eikenhouten wenteltrap en het keldergewelf, waar de muren, van ongeveer een meter dikte, opgetrokken zijn van reuzenmoppen. Belangrijk is ook een schoorsteenmantel in het voorvertrek, van wit en rood marmer, met rechtlijnige, eenvoudige stijlen en bovenstuk; de beide bovenhoeken zijn versierd met kleine medaillons, welke wapens dragen en op een tropee geplaatst zijn, terwijl in het midden een voorstelling in wit marmer te zien is, verbeeldende een leeuw, vechtende met een stier.

Oudaen werd op den 27sten October 1536 tot een ridderhofstad verklaard. ²⁾

De grootte en de rechten van Oudaen.

Den 28sten Juli 1827 werd Oudaen door Jonkvrouwe Agnes Maria Warin, weduwe van Jhr. Hendrik Jacob Ortt van Nyenrode verkocht aan Gerrit Duuring.

In het archief is het biljet ³⁾ dezer verkoopning aanwezig,

1) Zie Huisarchief No. 69.

2) Zie Utrechts Groot Placaat Boek I bl. 283.

3) Zie Huisarchief No. 27.

dat ons zeer nauwkeurig de gansche bezitting en hare rechten beschrijft, waarom wij het hier in zijn geheel geven.

Anno 1827

Vrij Willige Verkoopning
van het nabeschreven
Schoon en Aanzienlyk
Buitengoed
en
Ridderhofstad
Oudaan
met deszelfs

Heeren-huis, Stal, Koetshuis, Tuinmanswoning en Brouwhuis,
Gebouw geschikt voor Oranjerie, Visschery in de Rivier de
Vecht, Lanen, Bosschen en Houtgewassen
mitsgaders kapitale
Boeren-Hofstede
en
Landerijen.

Alles staande en gelegen onder de Gemeenten van Breukelen St. Pieters en Breukelenveen, uimakende het hoogste gedeelte van den Polder.

Op Zaterdag den 28ⁿ Juli 1827 des namiddags ten Een Uur precies, zal aan het Bureau der Publieke Verkoopningen, achter St. Pieter te Utrecht, publiek worden geveild eu verkocht:

No. 1. Het schoon en aanzienlijk buitengoed en Ridderhofstad, genaamd Oudaan,

bijzonder geschikt voor Jagt en Visscherij,
gelegen aan het aangenaamste gedeelte van de Rivier de Vecht, en uitzigt hebbende op den Straatweg, onder de Gemeente van Breukelen St. Pieters; bestaande in: Een kapitaal Heeren-Huis, gemerkt No. 19, voorzien van een ruim Voorportaal en Garg met marmeren Vloersteen, vier Benedenkamers allen behangen en met Stookplaatsen, Desert- en Provisiekamers met onderscheidene kasten, ruime Keuken, Mangelkamer, verwulfdde Wijn- en Provisiekelders; boven zeven Kamers, waarvan vijf behangen en meest allen met Stookplaatsen voorzien, Domestieken en Strijkkamers, twee groote Zolders, alsmede een' afzonderlijken Turfzolder, een Toren van twee Verdiepingen, van waar men fraaije en uitgestrekte uitzigten heeft. Verder eene Tuinmans-Woning,

Koetshuis met Stallingen voor Acht Paarden, Hooi- en Haverzolders, een Brouwhuis, Stijger aan de Vecht, wel aangelegden Tuin en Broeijerij, waarin een Gebouw, geschikt voor Oranjerie, Boomgaard, Lanen beplant met zware Iepen en andere Boomen, wijders eene kapitale Boeren-Hofstede, bestaande in een Huis, ruim Achterhuis en Stalling voor Negentien Koebeesten en Dertien Paarden, Bakhuis en Schuur, waarin Stalling voor Twintig stuks Vee, en vier Bergen, met daarbij behoorende Bouwen Weilanden, Boomgaard en Bosch, alles met elkander groot veertig Bunders, zeven en zestig Roeden en vijf en veertig Ellen, waarin voor een groot gedeelte beste Steen- en Pan-aarde gevonden wordt, strekkende gedeeltelijk voor uit de Rivier de Vecht, en gedeeltelijk uit het Perceel onder No. 2 omschreven, oostwaarts op, tot en met den Zogdijk, tegen de Wetering, alwaar aan de Noordzijde de Hofstede Klarenburg, en aan de Zuidzijde het Perceel onder No. 3 te omschrijven, naast gelegen zijn.

Eindelijk de Visscherij in de Rivier de Vecht, beginnende van den Steen-Oven Cromwyck tot de Plaats Nyenrode, en weder beginnende van den Breukelschen Korenmolen tot aan de Weerdsuis, lang 3012 Ellen, 8 Palmen, breed 7 Ellen, 8 Palmen, 4 Duimen, 5 Lijnen.

Het Heeren-Huis en Buitengoed, mitsgaders de Visscherij, kan met den Eersten November aanstaande aanvaard worden, en de Hofstede en Landerijen met 1 Januari en 1 Mei 1828.

No. 2. Ruim twee Bunders zoo Boomgaard- als Bouwland, waarin zich mede Steen- en Pan-aarde bevindt (gelegen annex het voorgaande Perceel) genaamd de Raaphorst, (zijnde Tiendvrij), strekkende voor uit de Rivier de Vecht aan het Zandpad, tot aan het voorgaande Perceel, alwaar ten Noorden de Hofstede Klarenburg en ten Zuiden de Rivier de Vecht, naast gelegen is.

Kunnende door den Kooper met 1 Januari 1828 worden aanvaard.

De Perceelen No. 1 en 2 zullen eerst ieder afzonderlijk en daarna te zamen worden geveild.

No. 3. Ruim een en twintig Bunders twee en negentig Roeden allerbest Boomgaard- Bouw- Wei- en Boschland, waarin alsmede beste Steen- en Pan-aarde, strekkende voor uit de Rivier de Vecht aan het Zandpad, tot en met den Zogdijk tegen

de Wetering, belend ten Zuiden de Tienhovensche Vaart en ten Noorden de groote Laan behoorende tot het Perceel onder No. 1 omschreven.

Kunnende door den Kooper met 1 Januari 1828 worden aanvaard.

No. 4. Ruim vijf Bunders, tien roeden, zoo Wei- als Hooiland, gelegen onder Breukelenveen achter Oudaan; strekkende uit den Zogdijk tot aan het Veenland, belend ten Zuiden Jan Eykelhoff en ten Noorden de Weduwe van Arie Boskoop.

Kunnende insgelijks met 1 Januari 1828 aanvaard worden.

De Perceelen No. 3 en 4 zullen eerst ieder afzonderlijk en daarna te zamen met de Perceelen No. 1 en 2 worden geveild en verkocht.

Nadere onderrigtingen zijn te bekomen ten Kantore van
Hendrik van Ommeren,

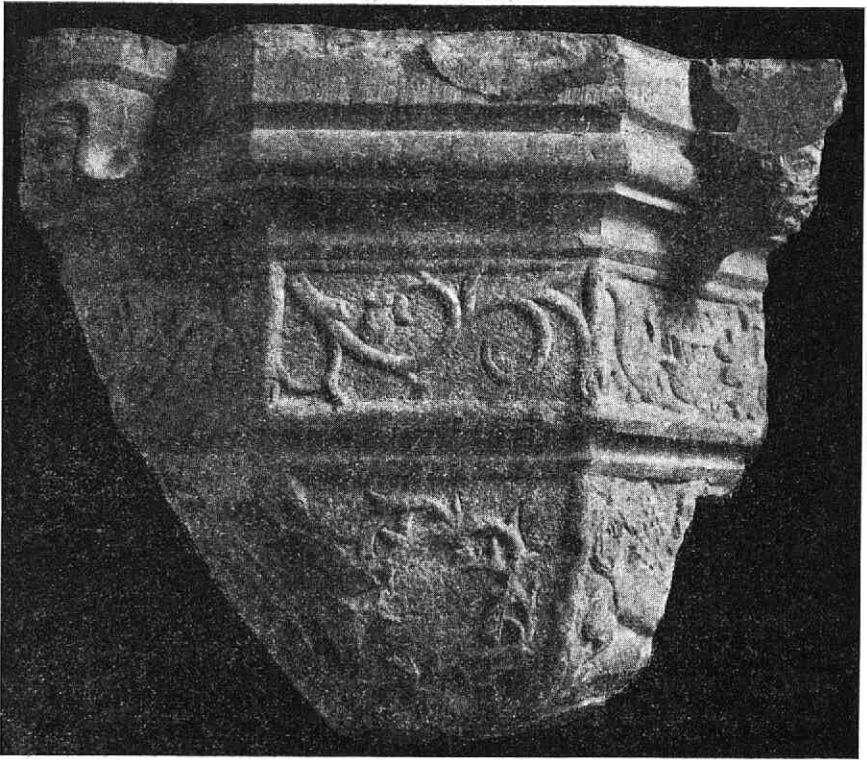
Openbaar Notaris binnen Utrecht resideerende,
Alwaar de Bewijzen van Eigendom en Voorwaarden van Verkoop veertien dagen voor den Verkoopdag door de gegadigden kunnen worden gelezen.

De voorschrevene Perceelen kunnen op Dinsdag den 3° Juli 1827, en voorts na dien tijd, Dingsdag, Donderdag en Zaterdag van iedere Week, door de gegadigden bezigtigd worden, mits voorzien zijnde van een permissiebiljet door voornoemden Notaris af te geven.

Zeg het voort.

Te Utrecht, ter Stadsdrukkerij
van de Wed. P. Muntendam en Zoon,
in de Romerburger-Straat.

J. W. VERBURGT.

De Doopvont uit de Kerk te Vreeland.

In het Museum te Utrecht bevindt zich (sub n°. 1414) het overblijfsel van de Doopvont uit de Nederlandsch-Hervormde Kerk te Vreeland.

Opgegraven in een tuin, niet ver van de Kerk gelegen, omstreeks het midden van de vorige eeuw, heeft het daarna even buiten het dorp aan den weg naar Loosdrecht tot schampsteen gediend. (!)

Blijkens een aanteekening in het Zevende Jaarverslag aangaande het Museum van Oudheden van het Provinciaal Utrechtsch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen, loopende van Juni 1850 tot Juni 1851, heeft de toenmalige burge-

meester van Vreeland, de heer J. van den Aniel, gedurende het verloop van genoemden verslagtijd, deze beschadigde doch fraai bewerkte doopvont aan het Genootschap geschonken.

Anno 1905 is het met andere aan het Provinciaal Genootschap toebehoorende voorwerpen door ruiling eigendom geworden van de Gemeente Utrecht.

Dit fragment stelt juist de helft van een doopvont voor, echter zonder achterschot, zoodat het een open vraag blijft, of het als zoodanig tegen de kerkmuur is geplaatst geweest, dan wel dat het om de een of andere reden in twee deelen is gezaagd en het aanwezige alleen is bewaard gebleven.

De blauwe kleur van het materiaal moet m. i. veroorzaakt zijn door de verkleuring ten gevolge van een langdurig verblijf in den tuimbodem, waaruit het te voorschijn is gekomen.

Uit welken tijd de doopvont stamt is niet met juistheid op te geven, maar de stichting van vele kerken, die een dergelijke romaansche doopvont bezaten, dateert uit de veertiende eeuw.

De hoogte van deze doopvont, waarvan hierboven een fotografische afbeelding is geplaatst, is 0.60 Meter, terwijl de middellijn 0.79 Meter bedraagt.

Vermoedelijk afkomstig uit de veertiende eeuw, in laat-romaanschen stijl uit kalksteen gehouwen, neemt men om den bak eenige zinnebeeldige voorstellingen waar, waaraan nog te herkennen zijn op één vak: een doornenkroon en op een ander een gevleugeld dier.

Op den platten band daarboven bevindt zich een bloemen- en een bladerenkrans.

De bovenwand wordt gevormd door een gothiek profiel, waaraan twee uitstekende menschenhoofden.

* * *

Het baptisterion — Latijn: *baptisterium* — was oorspronkelijk bij de Grieken de inrichting, waar warme baden werden gebruikt.

In de allereerste tijden van het Christendom ging de naam over op die kerkgebouwen of kapellen, waar alles in gereedheid was voor den doop — het zinnebeeld der reiniging — toen nog in den vorm van onderdompeling der bekeerlingen.

In die kerken bevond zich een vrij groot waterbassin,

waarin de doopeling, gehuld in een wit gewaad, langs eenige treden kon afdalen.

Deze baptisteriën zijn in onbruik geraakt en door een in de kerk geplaatst *doopvont* van kleiner omvang vervangen.

Nog heden ten dage bevindt zich in de Roomsch-katholieke Kerk het doopwater in de doopvont, waarin het op Zaterdag vóór Paschen, alsmede vóór het Pinksterfeest plechtig wordt gewijd, om bij de dooplechtigheid uit een zilveren schelp over den doopeling te worden gegoten.

In de Hervormde Kerk is het oorspronkelijke baptisterium in het doopbekken bewaard, hetwelk bij voorkomende gelegenheid ter besprenkeling van het kind, met eenig lauw water is gevuld.

* * *

Een woord van dank aan allen, die door hun hulp mij tot de samenstelling van deze bijdrage in staat hebben gesteld.

Vreeland,
Juni 1919

Dr. I. A. P.

STAAT VAN ONTVANGSTEN EN UITGAVEN OVER HET 7DE GENOOTSCHAPJAAR 1918

ONTVANGSTEN:			UITGAVEN:	
Batig saldo vorig jaar . . .		f 38 77 ⁵	Lezing Maarssen	f 60 86
Contributie:			Jaarboekje 1918	" 379 68 ⁵
3 donateurs	f 20 —		Diversen	" 67 73 ⁵
157 leden	" 395 —		Batig saldo	" 51 12 ⁵
24 begunstigers	" 24 —	" 439 —		
Jaarboekje:				
Opbrengst verkochte exempl.		" 39 12		
Excursie Haaruilen:				
Bijdrage 191 deelnemers . .	f 382 44			
Onkosten	" 339 93	" 42 51		
		f 559 40 ⁵		f 559 40 ⁵

31 December 1918.

D. DE ZWART JR.,
Penningmeester.

Inhoud.

---

1. Naamlijst van het bestuur, de leden, de donateurs en begunstigers van het Genootschap	blz.	v
2. Statuten	„	x
3. Jaarverslag van den Secretaris	„	xii

---

5. De Grenswijziging tusschen Holland en Utrecht in het jaar 1819, door W. Voogsgeerd	„	1
6. Het edele lant van Cockaengen door J. G. Th. Grevenstuk	„	7
7. De Ridderhofstad Oudaen door Ds. J. W. Verburgt	„	13
8. De Doopvont van Vreeland door Dr. J. A. Portengen	„	30

Verslag van den Penningmeester	„	33
--	---	----
